

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

УДК 351.746.1: 356.13 (477)

Василь Іванович БАРАТЮК,
кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри тактики
прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Олександр Іванович БЕРЕЗЕНСЬКИЙ,
кандидат військових наук, доцент, начальник відділення –
старший науковий співробітник відділення дослідження проблем
розвитку інтегрованого прикордонного менеджменту
відділу дослідження проблем державного управління у сфері
прикордонної безпеки, Науково-дослідний інститут Державної
прикордонної служби України, м. Хмельницький

Олексій Петрович ГЛУЗДАНЬ,
старший викладач кафедри управління,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

РЕКОМЕНДАЦІЇ СТАРШОМУ ПРИКОРДОННОГО НАРЯДУ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАСІДКИ В УМОВАХ БОЙОВОГО ЗІТКНЕННЯ З ПРОТИВНИКОМ

В даній роботі проведений аналіз оперативно-службової діяльності прикордонних підрозділів, розкриті загальні положення щодо «за-

сідки», як способу виконання завдань прикордонним нарядом. Відпрацьований алгоритм роботи старшого прикордонного наряду під час її організації в умовах бойового зіткнення з противником, а також наведений варіант його рішення на проведення даного заходу та порядок доведення завдань до особового складу прикордонного наряду.

Ключові слова: прикордонний патруль, засідка, елементи службового порядку, рекогносцировка, рішення старшого прикордонного наряду.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах загострення військово-політичної обстановки прикордонні підрозділи ведуть боротьбу з диверсійно-розвідувальними, терористичними або антидержавними формуваннями у контрольованому прикордонному районі самостійно або у взаємодії з іншими військовими формуваннями (1). Результати їх оперативно-службової діяльності свідчать про ефективне використання «засідки», як форми боротьби з означеним противником. Поряд з цим, відкрилась низка слабких місць, серед яких питання організації «засідки» старшим прикордонного наряду. Тому розробка рекомендацій старшому прикордонного наряду з організації «засідки» визначає актуальність та практичну значимість обраної для вивчення теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Зміст «засідки», як способу виконання завдань прикордонним нарядом розглядалось у роботах таких авторів, як Є. Кулик, Б. Олексієнко, А. Білорус, але вони не торкались процесу організації «засідки» старшим прикордонного наряду в умовах бойового зіткнення з противником.

Метою статті є підготовка рекомендацій старшому прикордонного наряду з організації «засідки» в умовах бойового зіткнення з противником.

Завдання дослідження:

1. Розкрити загальні положення щодо «засідки», як способу виконання завдань прикордонним нарядом.
2. Розробити рекомендації старшому прикордонного наряду щодо організації «засідки» в умовах бойового зіткнення з противником.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби ДПСУ передбачає виконання завдань прикордонним нарядом способом проведення «засідки» (2). Її мета сформована так – завчасне зайняття та приховане розміщення прикордонного наряду на імовірних маршрутах руху правопорушників для раптового їх затримання.

Аналіз оперативно-службової діяльності підрозділів, де зона антитерористичної операції прилягає до кордону вимагає уточнення положень означеної інструкції. З урахуванням характеристики противника з яким необхідно вести боротьбу пропонується зміст поняття «засідка» розуміти, як передчасне та приховане розташування прикордонного наряду на найбільш імовірних шляхах руху противника, раптового нападі на нього з метою знищення (виводу зі строю), захоплення документів, полонених, зразків озброєння, бойової техніки, а також дезорганізації (зриву) його пересування. Завдання «засідки» викладені у наведеному визначенні.

Необхідно пам'ятати, що прикордонний наряд – це невелике за складом військове утворення, яке існує в період виконання певного завдання. У нашому випадку влаштування «засідки». Об'єктами для нього можуть бути: спеціальні автомобілі, автомобілі управління, зв'язку, матеріально-технічного забезпечення, артилерійські розрахунки, невеликі групи особового складу або поодинокий противник та інше.

Від змісту завдання та об'єкту буде залежати кількісний склад прикордонного наряду і побудова його службового порядку. Вивчення досвіду улаштування «засідки» підрозділами Збройних Сил України (ЗСУ), Державної прикордонної служби України (ДПСУ), Національної гвардії України (НГУ) та військових формувань іноземних держав вказує, що прикордонний наряд необхідно розподілити на групи, які призначатимуться для виконання конкретних задач в ході проведення «засідки». Як правило, назву їм дають у відповідності до завдання, так це можуть бути групи: вогнева, мінування, захоплення або огляду, забезпечення, спостерігачів.

За необхідності можуть призначатися і інші групи або резерв. В умовах недостатньої кількості особового складу, військовослужбовці

можуть переходити із складу однієї групи в іншу, або групи можуть виконувати декілька задач, наприклад: вогнева група після виконання своєї задачі, може виконувати в подальшому функції групи забезпечення, група мінування – задачу групи захоплення, група забезпечення – обов'язки спостерігачів та інше.

Доцільність розподілу прикордонного наряду за елементами службового порядку (за групами) визначається старшим прикордонного наряду. Досвід дій підрозділів ДПСУ дає можливість виділити наступні групи та сформулювати їх призначення.

Вогнева група – призначена для знищення противника вогнем із стрілецької зброї, гранатометів і ручними гранатами. Основною задачею вогневої групи є нанесення максимального враження противнику в короткі строки і забезпечення дій групи захоплення (огляду).

Група мінування – призначена для спорудження перешкод і мінно-підіривних загороджень на визначених ділянках місцевості (дороги) і приведення їх в дію у визначений час.

Група захоплення – призначена для безпосереднього нападу на противника з метою захоплення полонених, документів, зразків зброї і техніки.

Група забезпечення – призначена для попередження підходу резервів (сил) противника до місця засідки, недопущення виходу противника із зони враження (з місця проведення засідки) і забезпечення відходу прикордонного наряду після проведення засідки.

Спостерігачі – призначені для своєчасного попередження про наближення противника до місця засідки, про його склад і бойовий порядок.

Викладені загальні положення, щодо «засідки», як способу виконання завдань прикордонним нарядом дають можливість старшому прикордонного наряду організувати дії підлеглих з його виконання.

Завдання на організацію та проведення «засідки» старший прикордонного наряду отримує особисто із отриманням необхідних даних про противника, місця, часу, і мети засідки, порядку дій після виконання задачі. Вона може бути поставлена до виходу прикордонного наряду на службу або під час служби, а в деяких випадках старший

прикордонного наряду може самостійно прийняти рішення на проведення засідки. Тоді, він організовує та проводить засідку самостійно. За цих умов рішення на влаштування засідки старший прикордонного наряду приймає особисто, опираючись на власні спостереження за обстановкою та на отримані дані про противника.

Алгоритм роботи старшого прикордонного наряду пропонується наступний:

- з'ясування завдання;
- визначення заходів, які необхідно провести негайно;
- віддача попередніх розпоряджень;
- оцінка обстановки;
- підготовка прикордонного наряду до виконання завдання і приховане висунання його в район засідки. Необхідно пам'ятати, що прикордонний наряд буде діяти в умовах можливого зіткнення з противником. Такі обставини вимагають попередньої розвідки району засідки;
- проведення рекогносцировки;
- прийняття рішення;
- постановка завдання підлеглим;
- організація взаємодії і управління.

Кожне з цих положень наповнене певним містом. Аналіз дій підрозділів ДПСУ у сучасних умовах дає можливість сформулювати їх. З деякими з них організатори «засідки» стикаються під час організації інших заходів оперативно-службової діяльності. Ми зупинимось, на наш погляд, на найважливіших елементах організації «засідки». Першим є рекогносцировка. Це складний і важливий елемент роботи старшого прикордонного наряду. Під час її проведення уточнюються можливі варіанти дій при досягненні мети.

Старший прикордонного наряду організує і проводить рекогносцировку, як правило, особисто з старшими елементами службового порядку. Вона проводиться з декількох місць, перед фронтом, на флангах і в тилу, що дозволяє прогнозувати дії противника і врахувати вплив місцевості.

Що ж необхідно вивчати?

Перед фронтом:

вірогідні маршрути руху противника і можливий характер його дій при враженні вогнем і мінно-вибуховими засобами;

найбільш вигідні ділянки місцевості, для розміщення елементів службового порядку;

можливі маршрути руху резервів противника під час переслідування прикордонного наряду;

умови спостереження і ведення вогню із стрілецької зброї та протитанкового озброєння;

місця встановлення мінновзривних загороджень;

наявність прихованих підступів до місця засідки;

які інженерні роботи слід провести, для кращого використання місцевості в інтересах засідки?

На флангах:

можливі маршрути обходу прикордонного наряду противником з флангів;

ким і як їх прикрити?

В тилу:

в якій мірі місцевість забезпечує прихований вихід елементів службового порядку на вихідні положення для засідки;

відповідність місцевості організації та проведенню засідки;

які захисні властивості місцевості від впливу вогневих засобів противника?;

можливі шляхи відходу прикордонного наряду після проведення засідки і місця його збору;

прохідність окремих ділянок місцевості для складу наряду і для техніки противника у випадку його переслідування.

Результатом роботи старшого прикордонного наряду на місцевості повинні бути підготовлені вихідні дані для рішення. Вони можуть бути наступними:

орієнтири;

місце проведення засідки;

місця (позиції) елементів службового порядку; своє місце, смуги вогню і порядок дій під час підготовки засідки та в ході її проведення;

які місцеві предмети та ділянки місцевості слід замінювати або прикрити вогнем з метою забезпечення дій елементів службового порядку і ефективного враження противника?;

витрати боєприпасів;

маршрути і послідовність відходу складу наряду, пункти збору, порядок евакуації поранених;

порядок підтримання зв'язку, сигнали управління та інше.

Другим є рішення. Його зміст може бути наступний:

яким способом, в якому місці, в який час провести засідку і характер подальших дій?;

побудова службового порядку і час готовності до засідки;

задачі елементів службового порядку, маршрути і послідовність їх відходу, порядок евакуації поранених;

пункти збору і час виходу на них;

порядок зв'язку, сигнали управління;

своє місце і заступника.

Спираючись на зміст рішення, нижче приведено його приклад.

Варіант рішення старшого прикордонного наряду на проведення «засідки».

1. Вирішив: організувати засідку на ділянці дороги н.п. Клин - Малиничі з 04.00 до 10.00 12.06.14, із завданням: знищити бойову техніку і охорону колони незаконного формування, захопити документи і керівника формування та відійти у район висоти з відміткою 243,3.

2. Службовий порядок мати: групи мінування, захоплення, вогневої, забезпечення, спостерігачів. Готовність до засідки 04.00 12.06.14.

3. Задачі групам визначити:

група мінування в складі 3 чол. до 03.00. висувається в район мосту і встановлює фугас під мостом, керовану міну МОН-50 фронтом на захід і дві міни ОЗМ-72 на розтяжку: першу біля окремого дерева, другу біля групи кущів і влаштовує пункт управління підривом біля берези, і до 03.50 займає позицію береза – А-подібний стовп. При виїзді першої машини на міст, за моєю командою “Підрив” або самостійно підриває фугас і вогнем із штатної зброї знищує охорону. За командою “Підрив 2” підриває міну МОН-50. Група відходить після груп захо-

плення і вогневої, мінуючи, за моєю командою шлях відходу груп у випадку переслідування противником;

група захоплення в складі 3 чол. до 03.50 висувається в район яру і займає вихідне положення. При підриві фугасу, за командою “Підрив”, вогнем із штатної зброї знищує водія і кидком, за командою “Підрив 2” (підрив МОН-50), виходить до автомобіля, захоплює документи і керівника формування і відходить на пункт збору;

вогнева група в складі 5 чол. до 03.50 висувається в район групи дерев, займає вогневу позицію по рубежу стовп – група дерев. За моєю командою “Підрив” або підриву фугасу на мосту, вогнем із штатної зброї знищує противника в секторі ор. 1, ор. 3, забезпечує захоплення документів і керівника угруповання групою захоплення та її відхід. Вогнева група відходить на пункт збору вслід за групою захоплення;

група забезпечення №1 в складі 3 чол. до 03.50 займає позицію в районі східні схили висоти з відміткою 321.1, встановлює керований фугас на дорозі і дві МОН-50, забезпечує дії групи мінування при встановленні мінновзривних загороджень, обладнання місця засідки та її проведення. У подальшому, за моєю командою, виходить на пункт збору;

група забезпечення №2 в складі 3 чол. до 03.50 займає позицію в районі окремої будівлі, із завданням не допустити раптового нападу противника на прикордонний наряд на напрямку н.п. Петраши, в подальшому забезпечувати його відхід. Встановлює дві ПМН і одну ОЗМ-72 на шляху вірогідного руху противника у випадку переслідування прикордонного наряду, потім, за моєю командою, відходить на пункт збору;

спостерігачі 2 чол. до 03.50 в районі високих беріз організувати спостереження з метою, своєчасно виявити і попередити про підхід об'єкта засідки, його склад, похідний порядок, швидкість руху і відстань між машинами, охорону. Після проведення засідки, за моєю командою, відходить на пункт збору;

(За необхідності, задачі можуть ставитись снайперу, гранатометникам, радистам і т.д.).

4. Пункти збору визначити:

- основний пункт збору висота 243,3 “С” + 00.40;
запасний пункт збору №1 гай «Березовий» з “С” + 01.30 по “С” +01.50;

запасний пункт збору №2 птф з “С” + 02.30 по “С” + 02.50.

5. Зв'язок по радіо згідно таблиці сигналів на частоті: осн. №2, зап. №4 і голосом.

Сигнали:

перевірка готовності груп – 03.55

приготуватися – по радіо “111”, голосом “Приготуватися”, візуально – піднята ліва рука;

відкриття вогню (початок проведення засідки) – підриг фугасу на мосту, голосом “Підриг”;

перенесення вогню – по радіо (голосом) назвати позивний групи і чергою трасуючих куль вказати ціль;

зупинка вогню і вихід групи захвата до автомобіля – підриг МОН-50, голосом і по радіо – “Підриг 2”;

початок відходу – по радіо – “222”, голосом – “Відхід”;

Доповідати:

про вихід у вихідне положення (на позиції) – “333”;

про готовність до засідки – “444”;

про появу об'єкта засідки – “555”;

про виконання задачі – “777”

про висування резервів противника – “888”

6. Я знаходжусь:

під час установки МВЗ – на мосту;

під час проведення засідки – в вогневій групі.

Мій заступник старший вогневої групи.

Організація «засідки» старшим прикордонного наряду завершується постановкою наказу прикордонному наряду. Це є третій важливий елемент його роботи.

Наказ доводиться до особового складу в усній формі. Для кращого його розуміння підлеглими, під час його постановки може використовуватися місцевість, макети, схеми та інше. Ми пропонуємо наступний його зміст:

Орієнтири.

Необхідні відомості про противника в районі засідки.

Місце, час, спосіб проведення засідки.

Задачі групам, засобам посилення.

Порядок і маршрут відходу.

Місця пунктів збору і час виходу на них та знаходження на них.

Порядок організації зв'язку і сигнали управління.

Своє місце і заступника.

Висновки. Здійснена робота дає можливість сформулювати наступні висновки:

1. В результаті аналізу оперативно-бойової діяльності підрозділів ДПСУ та силових структур держави розкрито загальні положення, які стосуються «засідки», розглянувши їх з погляду дій прикордонного наряду.

2. Вивчення досвіду дій старших прикордонних нарядів з організації «засідки» дало можливість узагальнити та запропонувати певну послідовність організації служби прикордонного наряду Прикордонний патруль способом проведення «засідки» в умовах бойового зіткнення з противником.

Матеріали статті можуть бути використані у практичній діяльності офіцерів, які організують службу прикордонних нарядів на кордоні, а також під час підготовки прикордонників.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у дослідженні порядку виконання даного завдання кожним елементом службового порядку та їх дії по його завершенню.

Список використаної літератури

1. Про Державну прикордонну службу України : Закон України № 661-IV від 03.04.2003. за станом на 26 березня 2007 р. / Верховна Рада України. – К. : Парлам. Вид-во – 208 с.

2. Про затвердження Інструкції з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України: Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 1040 від 29.12.2009 р. – К. : АДПСУ, 2009 р.

3. Охорона державного кордону прикордонною заставою: частина 2, навчальний посібник – Хмельницький. : НАДПСУ, 2003 р.

Рецензент: кандидат військових наук, доцент, полковник Залож В. В.

Стаття надійшла до редакції 1.12.2015

Баратюк В. И., Березенский А. И., Глуздань А. П. **Рекомендации старшему пограничного наряда относительно организации засады в условиях боевого столкновения с противником**

В данной работе проведен анализ оперативно-служебной деятельности пограничных подразделений, описаны общие положения о понятии «засада», как способе выполнения задания пограничным нарядом. Выработан алгоритм работы старшего пограничного наряда во время его организации в условиях боевого столкновения с противником, а также наведен вариант его решения на проведения данного мероприятия и порядок доведения задач личному составу пограничного наряда.

Ключевые слова: пограничный патруль, засада, элементы служебного порядка, рекогносцировка, решение старшего пограничного наряда.

Baratyuk V.I., Berezenskyi O.I., Gluzdan A.P. **Recommendations to senior of border detail on organization of ambush in conditions of combat contact with the enemy**

In the face of the aggravation of military and political situation border guard units combat sabotage and intelligence, terrorist or anti-state formations in the controlled border area independently or in cooperation with other military units. The results of their operational activity prove the effective use of «ambush» as a form of combat with designated enemy. Along with this, a number of weaknesses have opened, including the question of organization of «ambush» by senior of border guard detail. Therefore, the elaboration of recommendations to senior of border guard detail on «ambush» organization defines relevance and practical significance to study the selected topic.

In this article we have analyzed the operational and service activity of border guard units, have revealed general principles on the «ambush» as a

way of performing of the tasks by border guard detail, especially concerning quantitative composition of border guard detail and their distribution between the elements of the service order, which may be selected to perform this task.

The algorithm of the activity of senior of border guard detail during the organization of «ambush» in conditions of combat contact with the enemy has been worked out and the way of performance by each element separately has been revealed. Each of these instructions is filled with a certain content. Analysis of SBGS units activity in modern conditions gives possibility to formulate them. With some of them the organizers of «ambush» meet while organizing other measures of operational and service activity. We have revealed the most important elements of the organization of «ambush.» The first is the reconnaissance. This is a complex and important element of senior of border guard detail activity. During its conducting possible variants of action in achieving of goals have been clarified.

Senior of border guard detail organizes and conducts reconnaissance, usually personally with senior elements of the service order. It is held from several positions, in front, on the flanks and in the rear, to predict the actions of the enemy and to take into account the impact of area. As a result of these activities senior of border guard detail takes decision, based on its content. Its version is written in the article.

The organization of «ambush» by senior of border detail is finished by setting of order to border guard detail.

Materials of the article can be used in the practice of officers who organize service of border guard details at the border, as well as during the training of border guards.

Keywords: border patrol, ambush, elements of service order, reconnaissance, decision of senior of border guard detail.